

116 udtaltes, at det efter det foreliggende kunde have sit Forblivende ved, at Indkvarteringskommissionens Inventarielister bleve reviderede af Militæretaten.

Mødet den 3die December.

I Borgmesterens Sygdomsforfald leledes Forhandlingerne af Overretssagfører Rjer som konstitueret Formand.

^{88/84}. Den fungerende Formand meddelte, at Tegningerne til det ny Artillerietablisement, se forrige Møde, nu vare ophængte i den store Raadhusaal, i hvilken Anledning Byraadet vedtog, at de i nogle Dage alene skulle være tilgængelige for Raadets Medlemmer, men derefter ogsaa for andre.

^{147/85}. Efter at Proprietær Aubert til Bestereng allerede en Gang tidligere til Byraadet havde indgivet Begjæring om, at den ham i Mødet den 28de Maj tilstaaede Erstatning for Afgivelse af Jord til Udvidelse af Bejen bag om Byen maatte blive fastsat ved uwillige Mænds Skjøn, men Sagen den Gang var bleven udsat, forelaa nu paa ny en lignende Begjæring fra ham, hvori det tillige oplyses, at det afstaaede Areal har en Størrelse af 130 □-Alen.

Forinden Beslutning i denne Henseende toges, anmodede man Udvalget for Mølledistriktets Indlemmelse om at afgive Betænkning i Sagen. (Se Mødet den 17de December.)

^{206/85}. I Overensstemmelse med derom fra Udvalget for Markvæsenet modtagen Oplysning besluttede man at besvare Indenrigsministeriets Skrivelse af 17de f M., hvoraf en Kommunikation er fremlagt i Mødet den 26de næstefter, derhen, at den tidligere Lejer af Græsningsen paa Exercerpladjerne ved Skejby Ved har benyttet sig af den ham efter vedkommende Konditioners § 1 tilkommende Ret til at opfige Lejemaalet med $\frac{1}{2}$ Mars Varjel til en 1ste Januar, hvilket er Grunden til, at Græsningsen paa ny har maattet sættes til Auktion som sket er.

^{260/85}. Fra Udvalget for Skolevæsenet forelaa til Erklæring et Andragende til Bestyrelsen for de danske Statsbaner om, at der til Brug for den i Mødet den 22de Oktober omhandlede Badeanstalt Nord for Byen for Kommuneskolens Elever maatte blive meddelt Tilladelse til at have en Overgang over Banen.

Dette Andragende vedtog man at paategne saaledes:

„Under Henviſning til den af Byraadet i ſin Tid ved Afſtaaſe af Grund til Jærnbanen til Expropriationsprotokollen forbeholdte Overgang over Banen ved Saltensbæk, ſkal Byraadet tillade ſig at foreſlaa Jærnbanen, at denne Overgang, ſom for Tiden er til Stede ved en luftet Laage noget ſydligere, bliver flyttet lidt Nord paa til det af Skoleudvalget betegnede Sted c—d.“

^{261/85.} Efter at det i Mødet den 19de f. M. indbragte Forſlag angaaende Faſtjættelſen af den ſaa kaldte Brændevinsafgift for Treaaret 1886—88 paa ny var blevet forhandlet, vedtog Byraadet fremdeles for det ommeldte Tidrum at bibeholde de nuværende Satſer for denne Afgift, der ere:

1.	for Gjæſtgivere.	aaſtig	300 Kr.
2 a.	„ Brændevinsudſkjæntere.	„	100 —
b.	„ Brændevinshandlende	„	50 —
3.	„ Høſere ſaa vel ſom andre, hvem Udſkjænkning af Brændevin maatte være tilladt uden at have ſiddende Gjæſter	„	50 —

Som en Følge af denne Beſlutning kunde Byraadet ikke tage Henſyn til flere Andragender, ſom under Sagens Gang vare modtagne fra forſkjellige Klaſſer af handlende og bevaertningsdrivende om Redſættelſe af Afgiſten, ligesom heller ikke til et foreliggende Andragende fra den herværende Good Templar Orden om, at Afgiſten maatte blive forhøjet.

^{305/85.} Efter paa ny at have drøftet det fra forrige Møde udſatte Andragende fra Premierløjtnant Nørretranders om Bededlag for den af ham ydede Tjenefte ſom Chef for Ordens- og Politikorpet beſluttede man foreløbig for 3 Aar at tilſtaa Andrageren en Sum af 200 Kr. aaſtig, men kun ſom et rent perſonligt Honorar.

Da man derhos under denne Sags Behandling var bleven opmærksom paa, at der havde manglet Hjemmel til, ſom ſket er ved de to ſidſt vedtagne Budgetter, at bevilge noget Beløb til Antagelſe af faſt Brandmandſkab, uden at Amtets Samthſke til denne Foranſtaltning forinden var indhentet, bemyndigede man den fungerende Formand til, ſaaavel i denne Henſeende ſom med Henſyn til ovenſtaaende Bevilling til Premierløjtnant Nørretranders, at tilſkrive Amtet med fornøden Indſtilling.

Som en Følge heraf blev der under 8de Decbr. tilſkrevet Amtet ſaaledes:

„I Følge Andragende fra Premierløjtnant Nørretranders

her i Byen har Byraadet i sit Møde d. 3die d. M. besluttet foreløbig for 3 Aar at tilstaa Andrageren en aarlig Sum af 200 Kr., men som et rent personligt Honorar. Andragendet var væsentlig motiveret ved Hr. Nørretransers's lange og besværlige Tjeneste som Chef for Aarhus Ordenskorps og Politikorps. Byraadet har imidlertid undgaaet i Beslutningen at berøre denne Stilling, idet man nærede Betænkelighed ved at slaa et Vederlag fast ved denne Post om end for begrænset Tid. Man kunde desuden gjøre det saa meget lettere, som Andrageren tillige er Billektor. Ikke desto mindre vilde man dog under Henviisning til Brandvedtægten af 7de Novbr. 1873 § 11 og Vedtægten for Styrelsen af de kommunale Anliggender af 30te Decbr. 1868 § 35 anse det for ønskeligt at have i al Fald Stiftamtets Approbation paa Udgiften, hvilken derfor herved udbedes, idet Andragendet medfølger.

Samtidig er man bleven opmærksom paa, at Byraadet ved de to sidste Aars Budgetter ved Bevilgelsen af Brandvæsenets Udgifter Konto XII formentlig har overskredet Brandvedtægten § 11. Som Budgetterne for 1885 og 1886 vise, har man nemlig efter Haanden igjennem disse, uden særlig Beslutning ellers, ordnet et fast lønnet Brandkorps. Man er endnu 1886 kun naaet til 20 faste Brandsvende, men det er vist Brandkommissionens Hensigt at søge dette Antal forøget ad Aare. Under den Form, hvori Sagen er kommen frem, har det hidtil undgaaet Byraadets Opmærksomhed, at Stiftamtets Billigelse hertil var fornøden. Man tillader sig derfor ogsaa i saa Henseende foreløbig at udbede sig denne, idet man forbeholder sig, naar Ordningen endelig er slaaet fast efter Bevilling i de senere Aars Budgetter, da atter at vende tilbage til Sagen med endelig Andragende om Approbation".

³⁰⁶/₈₅. Efter Indstilling af vedkommende Udvalg besluttede man at besvare de danske Statsbaners i forrige Møde fremlagte Skrivelse af 21de Novbr. derhen, at da Byraadet forventede, at Vicekonsul Wulff vilde anlægge en tidsvarende Badeanstalt, og dette vilde være af stor Interesse for Byen, kunde man ledsage hans Ansøgning om Tilladelse til at have en Niveauovergang over Banen med sin anbefaling.

³⁴⁵/₈₅. Som Ordfører for vedkommende Deputation bragte den fungerende Formand Byraadet Uhrmager Pallejen Kohdes

varmeste Tak for den ham i de to sidste Byraadsmøder vaterede Hædersgave af 400 Kr.

^{353/85}. Fra Vandværksudvalget forelaa følgende Forslag af 24de f. M. til Udvidelse af Vandværket:

„I Følge Byraadets Beslutning i Mødet den 5te Marts d. M., blev det overdraget Vandværksudvalget at fremkomme med en Plan til Udvidelse af Byens Vandværk. — Udvalget har ved Ingeniør Bang ladet udarbejde et saadant Projekt, som hermed fremsendes tillige med Overslag og Tegninger.

Forandring af det nuværende Bundefældningsystem til et Forfiltreringsystem.

Omdannelse af de 2 gamle Bundefældningsbassiner til Forfiltre

Det tiltagende Vandforbrug gjør det nødvendigt, enten at udvide Bundefældningsystemet eller ogsaa at forlade det, hvilket sidste Udvalget anbefaler, da der til dette systematiske Gjennemførelse behøves saa store Bassiner, at Bekostningerne ved disses Anlæg blive uforholdsmæssige store og ikke svarende til det Resultat, der derved kan ventes opnaaet i Henseende til Vandets Renjelse. Det vil derfor være heldigere at udvide den i Indløbskanalen begyndte Forfiltrering, der har vist sig at give gode Resultater; dette tænkes iværksat ved Omdannelsen af de 2 gamle Bundefældningsbassiner til Forfiltre.

Fordelen ved denne Fremgangsmaade vil bestaa i:

1. Mindre Anlægskapital,
2. Bedre Renjelse af Vandet,
3. Besparelse i den daglige Drift,
4. Muligheden af for en Tid ikke at have nødig at bygge nye Filtre, idet det nye Bundefældningsbassin tænkes benyttet som saadant,
5. En større Udvidelse af Vandværkets Grund bliver ikke nødvendig for Øjeblikket.

Udgiften til Forandringen af de 2 Bundefældningsbassiner til Forfiltre vil ifølge Overslaget blive 6760 Kr.

Til yderligere Oplysning skal man ikke undlade at bemærke, at Betingelsen for, at Bundefældning kan foregaa, er, at der behøves Bassiner, der rumme 3 Gange det daglige Forbrug, og at Vandet henstaar fuldstændig roligt, dette kan først ske efter at

Oppumpningen er endt; hvor lang Tid der behøves for at opnaa en fuldstændig Bundsfældning, er vanskeligt at sige, og er afhængig af forskjellige Forhold, dog lader det sig vel ikke gjøre under 18 à 24 Timer. — Dertil kommer, at disse Bassiner bør renses hver Gang, der har været Vand i dem, hvorved der tabes 10 %, af det oppumpede Vand; herved blive Driftsomkostningerne forøgede, foruden Omkostningerne ved Udfskyldning og Rejningen af Bassinerne, hvilke Udgifter ville spares ved den foreslaaede Forandring.

Til et Forbrug af 45,000 Tdr. Vand, hvilket vistnok er det Kvantum, man omtrent kan paaregne om Sommeren, navnlig naar Vandforsyningen bliver rigeligere, end den hidtil har været, behøves der Bassiner til 150,000 Tdr., de nuværende rumme tilsammen 72,000, altsaa mangler der til 78,000 Tdr.

Omdannelse af det nye Bundsfældningsbassin til Filter.

Det tiltagende Vandforbrug vil snart gjøre det nødvendigt at anlægge nye Filtre, hvortil Pladsen mangler paa Vandværket. Ved Anvendelse af det ovenfor omtalte System af Lørfiltre vil Bundsfældningsbassinerne blive unødvendige, og det sidst byggede vil kunne finde Anvendelse som Filter, hvorved der vil spares betydelig til Bygning af nye Filtre.

Udgifterne til Omdannelse af dette Bassin til Filter bliver ca. 7000 Kr.

Anskaffelse af et nyt Damppumpeværk med Rjedel.

Af Maskinjournalen fremgaar, at det daglige Vandforbrug i de 5 sidste Aar er steget med ca 1600 Tdr. aarlig. I Følge dette vil det aarlige Vandforbrug om 10 Aar blive 16,000 Tdr. større end nu, det vil sige $35,000 \text{ Tdr.} + 16,000 = 51,000 \text{ Tdr.}$ eller, hvis man regner 12 Arbejdstimer, pr Time 4250 Tdr. Heraf giver den sidst anskaffede Maskine 1800 Tdr. pr Time, og vil man sikre sig mod nye Forandringer i et Tidzrum af 10 Aar, maa den Maskine, der skal anskaffes, kunne levere $4250 \div 1800 = 2450 \text{ Tdr. pr. Time.}$

Udgifterne ved Anskaffelsen af Maskine med Rjedel, Fundament til Maskinen og Indmuring bliver ca. 54,365 Kr.

Tilbygning til Maskinhuset samt et nyt Kulhus.

Maskinhuset er, som vist paa hoslagte Tegning, tænkt tilbygget til den nordre Gavl af det nuværende Maskinhus, der i

enhver Hensende synes at være den heldigste Plads for det; særlig forventes Grunden at være bedre her end andetsteds paa Pladsen, hvor der kunde være Tale om at lægge det.

Kulhuset tænkes bygget omkring Skorstenen og kommer til at rumme 1000 Tdr. Kul. I dette Hus bliver der tillige Plads til et Værksted samt Beboelse for Slusevagten.

Udgifterne til Maskinhuset og Kulhuset blive ca. 15,650 Kr.

Rørledningerne paa Værket.

Forskjellige Forandringer ved Rørnettet paa selve Værket blive nødvendige for at sikre den fri Cirkulation af Vandet mellem Værkets enkelte Dele. Detaillerne herved ere angivne paa hoslagte Tegning.

Udgifterne herved blive ca. 5000 Kr.

Endvidere bør en Del Rør nedlægges for at føre det filtrerede Vand ud i de nye Ledninger, saaledes som vist paa Tegningen.

Udgifterne herved blive med Skyderne ca. 950 Kr.

2 Brønde for at opsamle Aavandet og det filtrerede Vand.

Disse Brønde ville koste ca. 1000 Kr.

Forening med det gamle Rørnet.

En Del af den nuværende Hovedledning til Byen ligger saa dybt under Opfyldning paa Bryggeriet Ceres's Grund, at det vilde være forbundet med store Vanskeligheder at komme til dem i Tilfælde af et Brud; det maa derfor anses for i høj Grad usikkert at opnaa en anden Forbindelse, der da tillige er nødvendig for en jævn og fri Tilstrømning til Byen, naar Forbruget stiger saaledes, at 2 Maskiner maa arbejde samtidigt. Hvorledes denne Forbindelse tænkes tilvejebragt, ses af hoslagte Tegning.

Ledningens Længde bliver 1300 Fod.

Udgifterne til den bliver ca. 6900 Kr.

Forandring af Stigrørret til den lave Beholder.

Flere Huse i de højtliggende Kvarterer af Byen ligge for højt til, at Vandet kan føres op i Etagerne. (Frederiksbjerg, Skovvejen, Epidemihuset og andre)

For at raade Bod herpaa har man tænkt sig en Forandring af Stigrørret til den nuværende Beholder, hvorved Tryk-

højden bliver forøget med 10 Fod, hvilket i Forbindelse med de mere direkte Ledninger, hvorom senere skal tales nærmere, vil bevirke, at Vandet kan bringes op i alle Hujenes 2den Sal paa Frederiksbjerg.

Den nærmere Indretning af dette Apparat er vist paa hoslagte Tegning.

Udgifterne dertil vil blive ca. 885 Kr.

Direkte Ledning til Frederiksbjerg.

Hoslagte Plan over Rørledningerne i Byen viser, hvilken betydelig Omvej Vandet maa gjøre, inden det naar ud til Frederiksbjerg; deraf vil det indses, at Vandforsyningen her foregaar paa en saa besværlig Maade, at det ikke kan undlade at have en meget uheldig Indflydelse paa Vandets Udstrømningshastighed.

Det er for at raade Bod herpaa og bringe en friskere og rigeligere Vandstrøm til dette Kvarter, at man har tænkt sig en ny Ledning nedlagt over Aaen og Mølleengen saaledes som vist paa hoslagte Tegning.

Som Tegningen viser, er det ikke alene Frederiksbjerg, men ogsaa hele den Del af Byen, der ligger ind for Aaen, der kommer til at nyde godt af denne Ledning. Da den tillige tjener som Hovedledning fra Værket, bør dens Diameter ikke være mindre end 10", naar ses hen til, at Vandforbruget sandsynligvis vil stige til 45,000 Tdr. daglig.

Udgifterne til denne Ledning vil blive 12,955 Kr.

Forsyning af den Del af Byen, der ligger højere end Beholderen.

Et Blik paa Kortet af Aarhus Omegn viser strax det urimelige i at søge Vand tilført denne Del af Byen fra højtliggende Søer eller Vandløb.

Da Egnen heller ikke synes gunstig for Boring af artesiske Brønde, bliver der kun tilbage at oppumpe filtreret Vand fra Vandværket til en Beholder, der tænkes lagt i Coten 215, hvilket tillader at føre Vandet op paa 3die Sal af den nye Artilleri-kaserne, hvis Fod ligger i Coten 145. Beholderen tænkes at rumme 5000 Tdr. og at konstrueres efter hoslagte Tegning.

Udgifterne til Opførelsen af Beholderen ville blive ca. 11,955 Kr.

Rørledningen, der fører til denne Beholder, tænkes, som

vist paa Tegningen, ført forbi den lave Beholder. saaledes at Ledningen ogsaa kan benyttes til at oppumpe Vand i denne.

Ledningens Størrelse beror paa, hvilket fremtidigt Vandforbrug man kan gjøre Regning paa i det Kvarter, som skal forsynes der igjennem.

Vi have ovenfor regnet, at den nye Maskine skulde give 2450 Tdr., det ene Par Pumper giver altsaa 1225 Td. Vand i Timen. For at føre dette Kvantum behøves en 9" Ledning.

Længden af denne Ledning 5000 Fod.

Udgifterne til den ville blive 19,170 Kr.

Et Damppumpeværk til 1200 Tdr. i Timen.

En Besparelse kan opnaas ved at anskaffe en Maskine efter Burmeister & Wains Princip, saaledes at man opstillede det ene Par Pumper paa 1200 Tdr., der med en langsom Gang pumpede 800 Tdr. i Timen op til det høje Tryk og ved en hurtigere Gang 1200 Tdr. til den lavere Beholder.

I saa Tilfælde kan nedlægges en 7" Ledning i Stedet for en 9", hvilken giver en Besparelse af 5,000 Kr.

Den øjeblikkelige Udgift til Maskinen
bliver 25,000 Kr.
i Stedet for 50,000 —

hvorved den øjeblikkelige Udgift forringes med i Alt 30,000 —

Uæmpen i dette Tilfælde er, at man ingen Rejsevpumpe har til det høje Tryk, og at man med et 7" Rør kun kan føre 800 Tdr. i Timen

800 Tdr. Vand i Timen vil rimeligvis dog være tilstrækkelig til at forsyne dette Kvarter af Byen."

Ligeledes var fra exam. Maskinist Sørensen fremkommet et Forslag til Udvidelse af Vandværket, hvilket man besluttede at sende til Betænkning af Vandværksudvalget, medens man med Hensyn til Udvalgets Forslag vedtog at lade Rådhusudvalget høre sig over Spørgsmaalet om Tilvejebringelsen af de til dets Gjennemførelse fornødne Midler. (Se næste Møde)

³⁶⁰/₈₅ Et fra Tommermester Chr. Rasmussen fremkommet Andragende om Erstatning for et af ham ud for hans Ejendom paa Hjørnet af M. P. Bruunsgade og Sørgergaardsvejen, Matr. Nr. 207 f, til sidstnævnte Vejs Regulering afstaaet Areal blev henvist til Erklæring af Udvalget for Brolægningssagen.

³⁶¹/₈₅. Fra Inspektionen for Frue Kirke forelaa følgende Skrivelse af 10de f. M.:

„Inspektionen for Frue Kirke har truffet Overenskomst med Organisten ved samme om, 1) at der af Kirken ydes hans Embede en aarlig Godtgjorelse af 150 Kr. for at spille Orgelet gratis ved Daabshandlinger efter Gudstjenesten paa Son- og Helligdage, og 2) at der udbetales ham en personlig Godtgjorelse af 150 Kr. aarlig, saalænge han er i Embedet, for det Indtægts-tab, han vil lide ved Oprettelsen af det nye Sogn paa Frederiksbjerg, hvilken Udbetaling dog først begynder, naar St. Pauls Kirken tages i Brug.

Forhandlingen om den første Sag er foranlediget ved, at en saadan Foranstaltnings Indførelse allerede var sket i Dom-joguet, og at denne indvirkede saa stærkt paa Frue Menighed, at næsten ingen vilde betale for Orgelspil ved Daab om Søndagen, og Spillet ofte faldt helt bort. Inspektionen fandt det da rettest, at begge Byens Menigheder og Organister i denne Henseende stilledes lige, og indførte den med Organisten vedtagne Godtgjorelse af 150 Kr. i det Budget for 1886, som er forelagt det ærede Byraad. Den anden Sag er fremkommet ved, at Organisten ved Frue Kirke har henvendt sig til Kirkeministeriet om en Godtgjorelse for det Tab i Indtægt, som Frederiksbjerg Sogns Oprettelse vil forarsage ham, og at Ministeriet har anerkjendt denne Fordrings Berettigelse og paalagt Inspektionen at forhandle med Organisten herom, hvoraf Resultatet blev som ovenfor nævnt.

Angaaende disse 2 Udgiftsposter, hver paa 150 Kr., hvoraf den ene er vedvarende, mens den anden begynder ved Frederiksbjerg Kirkes Indvielse og ophører, naar Organist Sønns afgaar fra Embedet, skal Kirke-Inspektionen paa Stiftsøvrighedens tjenstlige Anmodning, og forinden samme vil tage Bestemmelse, udbede sig det ærede Byraads Erklæring, om der fra Byraadets Side haves noget at erindre imod, at de ommeldte 300 Kr. tilvejebringes ved Ligning paa Menigheden.”

Byraadet sluttede sig til foranstaaende Indstilling og vedtog saaledes i ovennævnte Øjemed at ligne 300 Kr. paa Frue Sogns Menighed, hvoraf dog Halvdelen bortfalder ved Organist Sønns Afgang fra Embedet.

³⁶⁴/₈₅. Udvalget for Fattigvæsenet forelagde til Byraadets

Afgjørelse en det fra Bøgildgaard Institut ved Kjellerup tilgaaet Opfordring af en dertil nedsat Komite om Ydelse af Bidrag til et Mindesmærke for afdøde Forstander Peter Povlsen Schmidt paa Bøgildgaard, hvilket Mindesmærke paatænkes rejst paa Bøgildgaard til Ære for hans Fortjenester som Forstander for dette Institut og hans Virksomhed i Afholdelsagens Tjeneste.

Efter at Drøftelse havde fundet Sted blev Afgjørelsen udsat til næste Møde.

³⁶⁶/₈₅. Efter Andragende af vedkommende Grundejere tillod Byraadet, at den Kloakledning, der for Tiden ender med en Brønd ud for Slagter Henriksens Ejendom paa Søndergade Nr. 43, maa forlænges saaledes, at den kan optage Vandet fra Ejendommene indtil Søndergade Nr. 74, imod at Andragerne betale samtlige Udgifter ved Arbejdet, der udføres ved Foranstaltning af Udvalget for Brolægningsvæsenet.

Mødet den 10de Decbr.

I Borgmesterens Eggdomsforfald ledeses Forhandlingerne af Overretssagfører Rjer.

²⁶⁴/₈₅. Da Udvalget for Fattigvæsenet under 2den d. M. havde erklæret, at det ikke fandt noget at erindre imod den af Udvalget for Brolægningsvæsenet foreslaaede Naade for Ordningen af Afløbsforholdene ved Enfoboderne paa Klostergade, se Mødet den 29de Oktober, besluttede Byraadet at lade Sagen ordne i Overensstemmelse hermed og gav sidstnævnte Udvalg Bemyndigelse til at lade Arbejdet udføre, naar Tid og Lejlighed gaves.

³⁴⁹/₈₅. Fra Udvalget for Brolægningsvæsenet forelaa Forslag til Brolægning af Gaderne i Distriktet Frederiksbjerg i Løbet af 5 Aar.

Man vedtog at henlægge Sagen i Skabet til Efterhyn for Medlemmerne og udsatte som en Følge heraf Behandlingen til næste Møde.

³³³/₈₅ Efter at have modtaget Rasfeudvalgets Ntringer over Forslagets finansielle Side vedtog Byraadet Vandværksudvalgets i forrige Møde fremsatte Plan til Udvidelse af Vandværket, hvortil Udgifterne ere beregnede til 122,195 Kr. foruden hvad Omdannelsen af den tilstedeværende Ledning fra Værket til den gamle Beholder til en Diameter af 9" imod 7" vil koste. Til Dækning af disse Udgifter besluttede man med Ministeriets forventede Samtykke at anvende